

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظرات بخش خصوصی درباره قوانین و مقررات محل کسب و کار (بر اساس مستندات شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی و کمیته حمایت از کسب و کار)

احمد مرکزالمیری

با همکاری: دبیرخانه کمیته حمایت از کسب و کار

تاریخ انتشار: دی ۱۴۰۲

مرداد ۱۴۰۳

- به موجب بند «ب» ماده (۱۲) «قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور» (مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰)، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران موظف شده با همکاری و حضور اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای اصناف کشور، «نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مخل تولید و سرمایه‌گذاری در ایران اقدام نماید و با نظرخواهی مستمر از تشکل‌های تولیدی و صادراتی سراسر کشور و بررسی و پردازش مشکلات و خواسته‌های آنها به‌طور مستمر گزارش‌ها و پیشنهادهایی را تهیه و به کمیته‌ای متشکل از دو نفر از هر قوه به انتخاب رئیس آن قوه ارائه دهد».
- طبق بند «الف» تبصره (۴) ماده (۱۱) «قانون بهبود محیط کسب‌وکار» (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) یکی از وظایف و اختیارات «شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی»، «پیشنهاد اصلاح، حذف یا وضع مقررات اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، دستورالعمل، شیوه‌نامه یا رویه اجرایی در جهت بهبود محیط کسب‌وکار در ایران به مسئولان مربوطه براساس گزارش تهیه‌شده از سوی دبیرخانه این شورا» مقرر شده است. بر این اساس، علاوه بر وظیفه شناسایی «قوانین» مخل کسب‌وکار، شناسایی «مقررات» مخل نیز بر عهده نهادهای نمایندگی‌کننده بخش خصوصی نهاده شده است.

طرح مسأله (۲)

- بررسی عملکرد دو نهاد اصلی متولی موضوع مورد بحث (کمیته حمایت از کسب و کار و شورای گفت و گو) حاکی از تلاش بسیار و صرف وقت و هزینه فراوان برای انجام وظیفه مذکور است. پاسخ به چرایی عدم وجود فهرستی مصرّح و مشخص از قوانین و مقررات مخل کسب و کار را می توان با توجه به دو عامل توضیح داد:
اولاً، ماهیت و ویژگی های قوانین و مقررات مخل کسب و کار
و ثانیاً، نحوه تقسیم کار قانونی این وظیفه میان دولت و بخش خصوصی.
- در این آسیب شناسی، علاوه بر پژوهش هایی که تاکنون در این حوزه به انجام رسیده، به عملکرد نهادهای مربوط (دبیرخانه های شورای گفت و گو و کمیته حمایت از کسب و کار) و تحلیل محتوای صورت جلسات و نتایج تصمیمات و مصوبات آنها در اجرا توجه شده است.

- آنچه تاکنون در «مقررات زدایی» توسط «مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار»، به عنوان دبیرخانه هیأت مقررات زدایی و بهبود محیط کسب و کار (مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی) انجام شده، صرفاً راجع به قوانین و مقررات مربوط به مجوزهای کسب و کار بوده که می توان آن را «مجوز زدایی» نامید. این مرحله، توسط نهاد مجری، «پاکسازی ۱» خوانده شده است.
- «مقررات زدایی» به معنایی که تاکنون در نظام حقوقی ایران صورت بندی شده، صرفاً ناظر بر ساماندهی مجوزها و حذف مجوزهای دست و پاگیر و هزینه بر بوده است. در این معنا، در واقع نوعی «مجوز زدایی» صورت می گیرد و نه «مقررات زدایی» به معنای مرسوم و موسّع آن. «مجوز زدایی»، پیش شرط اساسی و گام اول «مقررات زدایی» محسوب می شود. اتخاذ رویکرد محدود و مزیق مجوز زدایی به جای رویکرد کلان و موسّع مقررات زدایی در ایران، ناشی از موانع ساختاری آزادسازی و کاهش مداخله دولت در اقتصاد و سهل الوصول بودن دستیابی به نتایج ملموس، به نسبت دشواری های دستیابی به اهداف اصلاحات کلان و بنیادین معطوف آزادسازی اقتصادی است. آنچه در فرایند مجوز زدایی محوریت دارد، اصلاح نظام بوروکراسی دست و پاگیر و ناکارآمد در دستگاه های دولتی (و به طور کلی حکومتی) است.

طرح مسأله (۴)

- ❑ هدف اصلی پژوهش پیش‌رو، ارزیابی محتوای مسائل و نکات مطرح‌شده در نهادهای مربوط در راستای انجام تکلیفی است که قانونگذار مشخص کرده است؛ چرا که همواره میان متن مصرح قانونی و عملکرد انجام‌شده، شکافی وجود دارد که توصیف و تحلیل آن می‌تواند برای اصلاح و اثربخشی بیشتر رویه‌های اجرای قانون، روشنگر و راه‌گشا باشد.
- ❑ توجه به مهمترین موضوعات مطرح‌شده توسط فعالان و تشکل‌های اقتصادی در دو نهاد کمیته حمایت از کسب‌وکار و شورای گفت‌وگو، بیانگر انتظار بخش خصوصی از قوانین و مقررات و تلقی این بخش به‌عنوان کاربران اصلی قوانین و مقررات حوزه اقتصادی از انواع و کیفیت اختلال در کسب‌وکار است.
- ❑ یافته‌های این پژوهش همچنین می‌تواند برای پاسخ به این سؤال مهم که قوانین و مقررات چه سهمی در اختلال در فعالیت کسب‌وکارها دارند، مورد بهره‌برداری قرار گیرد.
- ❑ انگیزه‌ها و مطالبات بخش خصوصی از طرح مسائل مورد بررسی و همچنین راهکارهای ارائه‌شده در هر موضوع، می‌تواند به تحلیل قوانین مربوط به شناسایی قوانین و مقررات مخل کسب‌وکار، نحوه اجرای آنها و آسیب‌شناسی محتوا و موانع اجرای آنها کمک کند.

۲. ساختار پژوهش

- گفتار اول – تحلیلی از مطالبات و نظرات بخش خصوصی راجع به قوانین و مقررات
 - ۱. درخواست اجرای قانون
 - ۲. مشمول شدن در یک حکم قانونی برای بهره‌مندی از معافیت مالیاتی

- گفتار دوم – تحلیل مسائل و مشکلات مطرح‌شده توسط بخش خصوصی در موضوعات ارزی، بیمه و تأمین اجتماعی، و پیمان
 - ۱. مسائل و مشکلات ارزی
 - ۲. مسائل و مشکلات بیمه و تأمین اجتماعی
 - ۳. مسائل و مشکلات نظام پیمان (پیمانکاری)

- گفتار سوم – جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- در این پژوهش، موضوعات پرتکرار مطرح شده در کمیته حمایت از کسب و کار و شورای گفت و گو توسط فعالان اقتصادی در دو قالب مجزا، مطرح و مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. مطالبات بخش خصوصی راجع به برخی از احکام قانونی، از دستورجلسات نهادهای مربوط (به ویژه در سال ۱۴۰۱) استخراج شده است. چهار حکم قانونی (سه حکم درباره تأمین برق و یک حکم راجع به معافیت مالیاتی) در گفتار نخست مورد بررسی قرار گرفته است.
- همچنین سه موضوع پرتکرار مطرح شده در کارگروه‌های تخصصی و کمیته‌های حمایت از کسب و کار و شورای گفت و گو، بررسی شده که عبارتند از موضوعات ارز، بیمه و تأمین اجتماعی، و نظام پیمان (پیمانکاری).

ماده ۲۵ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار

- در این ماده، وجه التزام قطع برق، یا گاز یا خدمات مخابرات در متن قرارداد با واحدهای تولیدی و همچنین تمهید خرید بیمه نامه پوشش دهنده خسارات ناشی از قطع برق یا گاز برای واحدهای تولیدی توسط شرکت های عرضه کننده برق و گاز، مقرر شده است.
- بر اساس اعلام برخی از فعالان اقتصادی، هیچ یک از شرکت های ارائه دهنده خدمات برق، گاز و مخابرات، قراردادهای خود را طبق الزام مندرج در ماده ۲۵ قانون بهبود... تغییر نداده اند.
- راهکاری کمیته حمایت از کسب و کار در این موضوع عبارتند از:
 - برآورد خسارت وارد شده از قطعی برق و گاز و... به واحدهای صنعتی با کمک دبیرخانه شوراهای استانی
 - اخذ و ارائه نظرات با کمک مرکز پژوهش های اتاق ایران، مرکز پژوهش های مجلس و دبیرخانه شوراهای گفت و گوی استانی در مورد اصلاح قانون و آیین نامه اجرایی و ارجاع به مراکز ذی ربط
 - وجه التزام توسط شرکت های خدمات رسان، تأمین برق و گاز در قراردادها، لحاظ گردد و با پیشنهاد منبع تأمین مالی توسط شرکت های خدمات رسان و تعیین آن به عنوان ردیف توسط سازمان برنامه و بودجه، این ماده اجرایی شود.

مأخذ: کمیته حمایت از کسب و کار، «گزارش عملکرد کمیته حمایت از کسب و کار (موضوع بند (ب) ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور) در سال ۱۴۰۱»، فروردین ۱۴۰۲، ص ۴۶.

درخواست اجرای قانون

بند (ز) تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و بند (ط) تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در خصوص دریافت بهای انرژی برق تحویلی به صنایع

□ این بند مقرر شده: «وزارت نیرو مکلف است متوسط بهای انرژی برق تحویلی به صنایع فولادی، آلومینیوم، مس، فلزات اساسی و کانی‌های فلزی، واحدهای پالایشگاهی و پتروشیمی را بر مبنای متوسط نرخ خرید انرژی برق از نیروگاه‌های دارای قرارداد تبدیل انرژی (ای.سی.ای) محاسبه و دریافت نماید. منابع حاصل از محل افزایش بهای برق این صنایع به حساب شرکت توانیر نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود».

□ نتیجه بررسی‌ها درباره دلایل اجرا نشدن مفاد قانون:

- اجرا نشدن قانون به دلیل ناهماهنگی نهادهای مجری (فی‌مابین دو وزارتخانه صمت و نیرو)؛

- اجرا نشدن قانون به دلیل عدم تخصیص بودجه.

□ پیشنهاد اصلاح ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی ماده (۶۱) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی (مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۱۴) در خصوص قراردادهای خرید تضمینی برق تجدیدپذیر، مطرح شده است.

مأخذ: کمیته حمایت از کسب‌وکار، «گزارش عملکرد کمیته حمایت از کسب‌وکار (موضوع بند (ب) ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور) در سال ۱۴۰۱»، فروردین ۱۴۰۲، ص ۴۶.

بند (ز) تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و بند (ط) تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در خصوص دریافت بهای انرژی برق تحویلی به صنایع مصوبه کمیته:

«به علت وجود تفاسیر مختلف از این بندهای قانون بودجه، مشخص شد که اجرای آن نیازمند دریافت نظر قانونگذار می‌باشد... . مقرر شد جهت جلوگیری از تضییع حقوق فعالان اقتصادی و شفاف‌سازی برای بخش خصوصی، جلوگیری از تفسیرهای متعدد در این خصوص و ایجاد وحدت رویه یکسان و همچنین جلوگیری از تحمیل هزینه‌های سربار به تولید، مجدداً استعلامی از قانونگذار گرفته شود تا ملاک عمل وزارت نیرو قرار گیرد...».

مأخذ: کمیته حمایت از کسب‌وکار، «گزارش عملکرد کمیته حمایت از کسب‌وکار (موضوع بند (ب) ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور) در سال ۱۴۰۱»، فروردین ۱۴۰۲، ص ۵۵.

ماده (۶) قانون حمایت از صنعت برق کشور

□ طبق این ماده، «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبار لازم جهت پرداخت مابه‌التفاوت قیمت فروش تکلیفی انرژی برق و انشعاب با قیمت تمام‌شده (مورد تأیید سازمان حسابرسی) و همچنین معافیت‌های قانونی اعمال‌شده برای هزینه‌های انشعاب را در بودجه سنواتی کل کشور پیش‌بینی و در فواصل زمانی سه‌ماهه به وزارت نیرو پرداخت کند». اما بر اساس گزارش‌های نهادهای پژوهشی، «بخش مهمی از این اهداف تاکنون محقق نشده است».

□ پیشنهادهایی که برای اجرای ماده مذکور ارائه شده، عبارتند از:

- برای جبران هزینه‌های تمام‌شده برق، متوسط قیمت فروش برق با شیب تدریجی سالیانه افزایش پیدا کند.
- از منابع مالی دولت جهت تأمین مالی پروژه‌های اولویت‌دار و استراتژیک صنعت برق اقدام شود.

مأخذ: دستورجلسه یکصدودهمین نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، با عنوان: «چالش‌های صنعت برق در بخش‌های مختلف اقتصاد ایران»، مورخ ۱۴۰۱/۴/۶.

مشمول یک حکم قانونی شدن

تغییر رویه دستگاه‌های اجرایی برای بهره‌مندی واحدهای صنعتی در معافیت مالیاتی مندرج در ماده (۱۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم

□ طبق این ماده: «درآمد ابرازی ناشی از فعالیت‌های تولیدی و معدنی اشخاص حقوقی غیردولتی در واحدهای تولیدی یا معدنی که از تاریخ اجرای این ماده از طرف وزارتخانه‌های ذی‌ربط برای آنها پروانه بهره‌برداری صادر یا قرارداد استخراج و فروش منعقد می‌شود... از تاریخ شروع بهره‌برداری یا استخراج یا فعالیت به مدت پنج سال و در مناطق کمتر توسعه یافته به مدت ده سال با نرخ صفر مشمول مالیات می‌باشد...».

□ مبنای ماده مذکور، محاسبه مالیات با نرخ صفر، تاریخ بهره‌برداری بر مبنای پروانه صادره می‌باشد؛ اما این معافیت در مواردی که برای مثال، کارخانه جدیدی جنب کارخانه قبلی ایجاد شده باشد، توسط ادارات امور مالیات اعمال نمی‌شود؛ چرا که پروانه جدیدی توسط دستگاه‌های ذی‌ربط صادر نمی‌گردد، بلکه وزارت صمت صرفاً به اصلاح پروانه قبلی اقدام می‌کند. ایراد در این است که در بیشتر مواقع، اقدامات توسعه‌ای در ارتباط با بهبود کیفیت و تکنولوژی می‌باشد و با این اقدامات، حجم تولید افزایش نمی‌یابد، لذا از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط، مجوز جدیدی صادر نمی‌گردد... و به همین دلیل، این واحدها نمی‌توانند از معافیت مربوط به این ماده قانونی استفاده نمایند.».

مأخذ: دستور جلسه کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، عنوان: «بررسی تعلق معافیت مالیاتی واحدهای تولیدی و معدنی موضوع ماده ۱۳۲ ق.م.م.»، مورخ ۱۴۰۱/۴/۱۴.

مشمول یک حکم قانونی شدن

تغییر رویه دستگاه‌های اجرایی برای بهره‌مندی واحدهای صنعتی در معافیت مالیاتی مندرج در ماده (۱۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم

□ به‌رغم تلاش‌ها و هماهنگی‌های بسیار انجام‌شده توسط نهادهای ذی‌ربط، برخی از ادارات کل امور مالیاتی استان‌ها همچنان از اعمال معافیت مندرج در ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم، خودداری می‌کنند. چنانکه در نامه معاون هماهنگی و محیط کسب‌وکار وزارت صمت خطاب به رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور (آبان ماه ۱۴۰۲) تصریح شده: «... برخی از ادارات کل امور مالیاتی استان‌ها، بهره‌مندی از نرخ صفر موضوع ماده ۱۳۲ قانون [مالیات‌های مستقیم] برای فازهای توسعه‌ای را منوط به صدور پروانه‌های بهره‌برداری جداگانه نموده‌اند. این در حالی است که طبق ضوابط جاری... پروانه بهره‌برداری مجزایی برای فازهای مختلف بهره‌برداری (به تفکیک) صادر نمی‌شود و مجموع ظرفیت نهایی هر محصول در پروانه بهره‌برداری ناشی از توسعه (در قالب پروانه جایگزین پروانه قبلی) نمایش داده می‌شود. ...مقرر شد تاریخ بهره‌برداری هر محصول به تفکیک هر فاز توسعه در پروانه بهره‌برداری درج گردد تا امکان استفاده از معافیت مالیاتی ماده ۱۳۲ قانون مذکور برای فازهای توسعه نیز فراهم شود...».

□ در دستور جلسه کارگروه تکمیلی شورای گفت‌وگو (مورخ ۱۴۰۲/۹/۲۸) مقرر شد نظرات سازمان امور مالیاتی به‌صراحت اخذ گردد و فرایند تعریف‌شده توسط وزارت صنعت نهایی شود.

اصلاح یک آیین‌نامه اجرایی برای بهره‌مندی از معافیت مالیاتی

- معافیت‌های موضوع ماده (۱۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم، شامل درآمدهای تولیدی و معدنی مستقر در شعاع ۱۲۰ کیلومتری مرکز اصفهان و ۳۰ کیلومتری مراکز استان‌ها و شهرهای دارای بیش از ۳۰۰ هزار نفر جمعیت نخواهد بود. بدین ترتیب، شهرک صنعتی اشتهارد (در ۷۰ کیلومتری جنوب غربی کرج) از شمول معافیت ماده مذکور خارج است؛ اما هیأت وزیران به‌موجب تصویب‌نامه مورخ ۱۳۸۰/۷/۲۸، شهرک صنعتی اشتهارد را استثنائاً خارج از شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران محسوب کرد تا واحدهای تولیدی مستقر در آن، از معافیت مندرج در ماده (۱۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم بهره‌مند باشد. با این حال، بر مبنای بند «الف» ماده (۱) و بند «الف» ماده (۲) آیین‌نامه اجرای موضوع بند «د» ماده (۱۳۲) «قانون مالیات‌های مستقیم» موضوع ماده (۳۱) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» (مصوب ۱۳۹۴/۶/۸)، مبنای حریم شهر تهران از فاصله زمینی به فاصله هوایی تغییر یافت. از آنجا که فاصله هوایی شهرک صنعتی اشتهارد کمتر از ۱۲۰ کیلومتر بود، شرایط برخورداری از معافیت مالیاتی مورد بحث، نقض شد.
- پس از پیگیری‌های صورت‌گرفته، با ابلاغ تصویب‌نامه هیأت وزیران مورخ ۱۴۰۱/۳/۲۳، مشکل برخورداری مالیات با نرخ صفر برای واحدهای صنعتی و تولیدی مستقر در شهرک صنعتی اشتهارد که پروانه بهره‌برداری آنها از تاریخ ۱۳۹۴/۷/۱۱ به بعد صادر شده، رفع شد.

بررسی اعتراض به روش رفع تعهد ارزی صادرات

اعتراض به عطف به ماسبق شدن روش رفع تعهد ارزی صادرات

- فعالان اقتصادی اعلام نمودند که گمرک مطالبه نامه‌های کسر دریافتی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز ۴۲۰۰۰ ریالی و ETS (سامانه معاملات الکترونیکی) برای کالاهایی که در دو ماهه آغازین سال جاری اظهار شده‌اند را صادر کرده است. این در حالی است که شرکت‌ها بر اساس قیمت تمام‌شده کالای وارداتی، قیمت فروش خود را با توجه به بازارهای رقابتی تعیین و کالا را به مشتریان تحویل و ضمن دریافت قطعی مبالغ فروش در گزارشات ماهیانه و فصلی به سازمان‌های ذی‌ربط از جمله سازمان مالیاتی نیز این مبالغ اعلام و حتی مالیات ارزش افزوده فصلی هم پرداخت می‌نمایند.
- بر اساس نظر فعالان اقتصادی، «... هرگونه عطف به ماسبق نمودن روش رفع تعهد ارزی صادرات از محل ورود موقت، باعث ایجاد خسارت عدیده‌ای به فعالان اقتصادی خواهد شد و وجاهت قانونی ندارد».
- یک نمونه: اعتراض فعالان حوزه صادرات شمس سرب به الزام به رفع تعهد ارزی

بررسی اعتراض به روش رفع تعهد ارزی صادرات

مشکلات واردکنندگان ناشی از طولانی بودن مهلت تخصیص ارز و تمدید آن و مسدودسازی سپرده نزد بانکها

□ «بانکها به علت کمبود ارز، قادر به تخصیص ارز در مدت یکماه نیستند و بر همین اساس مهلت تخصیص ارز به اجبار تمدید می‌گردد که البته سابق بر این مدت، تمدید یکروزه انجام می‌گرفت؛ لیکن در این شرایط تمدید بین ۴۰ الی ۵۰ روز طول می‌کشد و این بدین معنا است که علاوه بر مسدود شدن ۳۵ درصد از منابع واردکننده به‌عنوان وثیقه و تضمین ارائه پروانه گمرکی، ایشان ملزم به پرداخت ۱۰ درصد از ارزش کل کالا جهت انجام فرایند تمدید کالا نیز می‌باشند که درصدها نیز به صورت پلکانی افزایش می‌یابد. همین امر در شرایطی که واحدهای تولید مشکل نقدینگی دارند، صحیح به نظر نمی‌رسد و موجب تأخیر در واردات مواد اولیه کالا و کارخانجات و وارد آمدن آسیب به خط تولید و محیط کسب و کار شده است.»

□ پیشنهاد دبیرخانه شورای گفت‌وگو: «در سطح اول: بخشنامه بانک مرکزی به‌نحوی اصلاح شود که مسدودسازی سپرده نزد بانکها برای ایجاد و تمدید گواهی تمدید ثبت آماری (بابت اصل و کارمزد) برداشته شود. در سطح دوم: ترتیبی اتخاذ شود که پیشنهادات اتاق ایران به بانک مرکزی به شرح ذیل محقق شود: ۱. واحدهای تولیدی و واردکنندگان کالاهای اساسی و دارو از این بخشنامه مستثنی شوند...».

مأخذ: دستور جلسه یکصد و هفدهمین نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، مورخ ۱۴۰۲/۳/۲۲.

بررسی اعتراض به روش رفع تعهد ارزی صادرات

درخواست رفع مغایرت اطلاعات در سامانه‌های مربوط در خصوص میزان بازگشت ارز

برای رفع مغایرت مذکور، از سوی کارگروه کمیته حمایت از کسب‌وکار پیشنهاد شده:

«۱. با توجه به اینکه بر اساس دستورالعمل‌های صادره از سوی بانک مرکزی، رفع تعهدات ارزی توسط صادرکنندگان در سال‌های ۱۳۹۷ لغایت ۱۴۰۰ متفاوت می‌باشد، لذا بانک مرکزی با اصلاح رویه‌های جاری میزان رفع تعهد ارزی صادرکنندگان را براساس دستورالعمل‌های صادر شده قبلی و به صورت درصدی نسبت به کل ارز تخصیص یافته، محاسبه و در سامانه جامع تجارت بارگذاری نماید.

مأخذ: دستور جلسه کارگروه تخصصی کمیته حمایت از کسب‌وکار، با عنوان: «بررسی نحوه استخراج اطلاعات بازگشت ارز حاصل از صادرات توسط سازمان امور مالیاتی، بانک مرکزی و سازمان توسعه تجارت»، مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۹.

مسائل و مشکلات بیمه و تأمین اجتماعی

مسائل مطرح شده به عنوان موانع کسب و کار در حوزه بیمه و تأمین اجتماعی و پیشنهادهای شورای کارگران در استانها:

۱. پیشنهاد رفع مشکل ناشی از بند (ث) تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور در خصوص بخشودگی جرائم تأمین اجتماعی.

۲. پیشنهاد اصلاح ضرایب بیمه‌ای پیمانکاری به چند رسته با ضرایب متفاوت و ضرورت تجدیدنظر در مصوبه اعمال ضرایب با توجه تکنولوژی‌ها و کسب و کارهای جدید.

۳. پیشنهاد اصلاح ترکیب هیأت‌های تشخیص مطالبات تأمین اجتماعی (هیأت‌های تشخیص مطالبات تأمین اجتماعی (بدوی و تجدید نظر)).

۴. پیشنهاد اصلاح رویه دریافت لیست و حق بیمه مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره موظف شرکت‌ها... .

۵. پیشنهاد اصلاح نرم‌افزار سازمان تأمین اجتماعی در محاسبه و کسر حق بیمه سنواتی در زمان انعقاد قرارداد جدید کارفرمایان با کارگران (با رعایت حداقل مزد تعیین شده در مصوبه شورای عالی کار و بدون افزایش دستمزد)...».

مأخذ: دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، دستور جلسه شماره (۱): «ارائه برنامه های سازمان تأمین اجتماعی و بررسی نقطه نظرات در ارتباط با شعار سال ۱۴۰۰ (تولید، پشتیبانی و مانع‌زدایی‌ها)»، خرداد ماه ۱۴۰۰.

مسائل و مشکلات نظام پیمان (پیمانکاری)

پایین بودن شاخص‌های تعدیل

□ «عملاً تجربه ادوار گذشته نشان داده است که هیچ وقت شاخص‌های تعدیل متناسب با میزان تورم واقعی کشور نبوده است و کمتر از مقدار واقعی است که موجب زیان و ضعف مالی پیمانکاران می‌گردد. این مسأله می‌تواند ادامه حیات و فعالیت‌های شرکت‌های پیمانکاری کشور را به شدت تهدید نماید».

□ توسط شورای گفت‌وگو، تصمیمی به شرح زیر اتخاذ شد:

«با تشکیل کارگروه تخصصی و فنی متشکل از نمایندگان سازمان برنامه و بودجه و تشکل‌های تخصصی ذیربط، ظرف مدت یک ماه، ارزیابی مجدد در خصوص مبانی تعیین شاخص‌های تعدیل در سه‌ماهه سوم و چهارم سال ۱۴۰۰ و پیش‌بینی شاخص‌های تعدیل نیمه اول ۱۴۰۱ صورت پذیرد و نتایج در جلسات آتی شورا گزارش شود.

همچنین موضوع بررسی نحوه تعیین حق‌الزحمه خدمات نظارت مهندسان مشاور در این کارگروه مشترک مورد بررسی مجدد قرار خواهد گرفت».

مأخذ: کمیته حمایت از کسب‌وکار، «گزارش عملکرد کمیته حمایت از کسب‌وکار (موضوع بند (ب) ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور) در سال ۱۴۰۱»، فروردین ۱۴۰۲، ص ۱۲.

مسائل و مشکلات نظام پیمان (پیمانکاری)

مغایرت بخشنامه تعیین هزینه خدمات نظارت مهندسان مشاور با قوانین

«سازمان برنامه و بودجه برای تعیین هزینه خدمات نظارت مهندسان مشاور در پروژه‌های سه‌عاملی، بخشنامه مورخ ۱۴۰۱/۴/۲۲ را ابلاغ نمود تا در قراردادهایی که از تاریخ ۱۴۰۱/۱/۱ منعقد می‌شوند با رعایت این بخشنامه به مورد اجرا گذاشته شوند و در خصوص قراردادهایی که از تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱ تا قبل از ۱۴۰۱/۱/۱، ضوابط بند (۹) و در خصوص قراردادهای منعقد شده قبل از تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱، ضوابط بند (۱۲) ملاک عمل می‌باشد... لیکن به گفته فعالان بخش خصوصی در این بخش، بند (۱۲) بخشنامه، مغایر قوانین جاری کشور بوده و زیان‌های جبران‌ناپذیری به مهندسان مشاور و نیروهای متخصص ایشان وارد می‌کند».

مأخذ: دستور جلسه کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، با عنوان: «بررسی تعیین حق‌الزحمه خدمات نظارت موضوع بند (۱۲) بخشنامه شماره ۱۹۰۱۱۱/۱۴۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۴/۲۲ سازمان برنامه و بودجه، مورخ ۱۴۰۱/۵/۱۸».

مسائل و مشکلات نظام پیمان (پیمانکاری)

مشکلات دریافت گواهینامه ایمنی امور پیمانکاری

□ «دریافت این گواهینامه مشکلاتی را در حوزه پیمانکاری ایجاد نموده است که به شرح ذیل است:

۱. لزوم حضور کلیه کارکنان در دوره‌های آموزشی ایمنی عمومی با سطح کیفی پایین و غیرکاربردی

۲. عدم توجه به گواهینامه‌های HSE (گواهینامه بین‌المللی سیستم مدیریت)

۳. اخذ چندباره اطلاعات و داده‌های موجود در سایر بانک‌های اطلاعاتی دولتی

۴. عدم وحدت رویه در فرایند ارزیابی و بررسی اسناد و مدارک

۵. متأثر شدن کسب‌وکارهای شرکت‌های پیمانکاری

۶. فرایند طولانی، پیچیده و غیرنظام‌مند و ایجاد پتانسیل فساد...»

□ پیشنهاد شورای گفت‌وگوی خوزستان: «شورای عالی حفاظت فنی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی،

آموزش‌های ایمنی ارائه‌شده در کارگاه‌های کارفرمایانی که دارای نظام مدیریت ایمنی و بهداشت هستند را مجاز

نمایند...».

مأخذ: دستور جلسه کارگروه تخصصی کمیته حمایت از کسب‌وکار، با عنوان: «بررسی مشکلات و موانع در اخذ و تمدید گواهینامه

صلاحیت ایمنی پیمانکاران»، مورخ ۱۴۰۱/۹/۸.

مسائل و مشکلات نظام پیمان (پیمانکاری)

مشکلات تعیین رتبه‌بندی شرکت‌های پیمانکاری

طبق ماده ۲۲ قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱، تشخیص صلاحیت و طبقه‌بندی مهندسين مشاور و پیمانکاران توسط سازمان برنامه و بودجه براساس آیین‌نامه مصوب هیأت وزیران صورت خواهد گرفت. آخرین ویرایش جامع آیین‌نامه مذکور تحت عنوان «آیین‌نامه طبقه‌بندی و تشخیص صلاحیت پیمانکاران» در سال ۱۳۸۱ تصویب شده است. طبق تبصره ماده ۱۵ آیین‌نامه فوق، معیار «توان مالی»، یکی از معیارهای تشخیص صلاحیت پیمانکاران می‌باشد. این معیار مشتمل بر سه زیر معیار «گردش مالی»، «توان مالی جاری» و «توان مالی بلندمدت» شرکت‌های متقاضی است که براساس «آخرین اظهارنامه مالیاتی» تعیین می‌شود.

از آنجا که ممکن است طبقه‌بندی اظهارنامه شرکت‌ها الزاماً با طبقه‌بندی «صورت‌های مالی حسابرسی شده» تطابق نداشته باشد، شرکت‌های مهندسين مشاور و پیمانکاران که به استناد اظهارنامه مالیاتی مندرج در سامانه مالیاتی رتبه‌بندی می‌شوند، دچار مشکلات عدیده‌ای می‌گردند؛ لذا معتقدند می‌بایست بررسی گردش مالی و توان حسابرسی و توان بلندمدت شرکت‌ها از صورت‌های مالی حسابرسی شده قابل استخراج باشد.

پیشنهاد دبیرخانه شورای گفت‌وگو به این شرح است: «صورت‌های مالی حسابرسی شده در تعیین رتبه‌بندی شرکت‌های پیمانکاری توسط سازمان برنامه و بودجه مدنظر قرار گیرد...».

مأخذ: پنجاهمین دستورجلسه کمیته موضوع ماده ۱۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، با عنوان: «بررسی مراتب اعتراض به معیار تشخیص توان مالی پیمانکاران در رتبه‌بندی شرکت‌های پیمانکاری»، مورخ ۱۳۹۶/۸/۳.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۱)

- بررسی صورت‌گرفته در موضوعات مطرح‌شده در شورای گفت‌وگو و کمیته حمایت از کسب‌وکار، به‌روشنی قابل مشاهده است که مسائل و چالش‌های مربوط به مقررات، بر مسائل و چالش‌های مربوط به قانون غلبه دارد. بر این اساس، ضروری است در تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و... با نظرخواهی و به مشارکت طلبیدن بخش خصوصی، ایرادات و نواقص و ابعاد مختل‌کننده محیط کسب‌وکار را در آنها کاهش داد یا به حداقل رساند.
- اولویت مقررات محل کسب‌وکار نسبت به قوانین، موضوعی نیازمند تحلیل و دارای ابعاد متعدد است. این امر، به‌ویژه به کیفیت نظام قانونگذاری و اثربخشی قوانین در محیط کسب‌وکار بازمی‌گردد.
- نظام قانونگذاری ما از آسیب‌های جدی رنج می‌برد که در طول سال‌های گذشته، تنها برای بهبود و ترسیم آنها تدبیری اندیشیده نشده، بلکه اساساً از این آسیب‌ها غفلت شده و حتی در دستورکار بازسازی و ترمیم نیز قرار نگرفته‌اند و به همین دلیل، به‌طور روزافزون، عمیق‌تر و مشکل‌سازتر شده‌اند؛ تصویب قوانین با آسیب‌ها و نواقص ذکر شده، گرچه به‌احتمال زیاد به بهبود محیط کسب‌وکار کمکی نمی‌کند، اما تشخیص مخل‌بودن آن برای محیط کسب‌وکار نیز امری دشوار و در مواردی ناشدنی است. این وضعیت پیچیده و بغرنج، در مجموع باعث شده به‌تدریج اثرگذاری قوانین بر محیط کسب‌وکار کم‌رنگ شود و به‌جای آن، نقش مقررات و رویه‌های اجرایی تقویت شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۲)

- اثربخشی مقررات بیش از قوانین برای بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی ملموس است. اثرگذاری یک آیین‌نامه اجرایی یا یک بخشنامه، در مواردی آنی و کاملاً مشهود است و به محض اجرایی‌شدن، واکنش بازار یا حوزه خاصی از کسب‌وکار را در پی خواهد داشت. این تفاوت در اثرگذاری قانون و مقرر، یکی از دلایل توجیه‌کننده توجه و تمرکز بیشتر بر مقررات محسوب می‌شود.
- حجم مقررات نسبت به قوانین آنچنان زیاد است و همچنین مقررات توسط نهادهای مقرراتگذار به قدری با سرعت تولید می‌شود که فرصتی برای پرداختن به قوانین باقی نمی‌ماند.
- به بیان روشن‌تر، حتی انجام فرایند مقررات‌زدایی، به معنای شناسایی «قوانین» مغل کسب‌وکار و حذف آنها، بهبودی قابل توجه و محسوس در محیط کسب‌وکار ایجاد نخواهد کرد؛ چراکه اساساً مسأله اصلی کسب‌وکارها، به‌ویژه در حوزه بیمه و تأمین اجتماعی، به بخشنامه‌های صادره و همچنین رویه‌های اجرایی باز می‌گردد. ابزار و مسیر اصلاح بخشنامه‌های مغل، از عهده قانونگذار با ابزار قانون خارج است و منوط به خواست و اراده مقامات اجرایی است.
- توصیه می‌شود دولت و به‌طور کلی حاکمیت و بخش خصوصی و تعاونی، فرصت‌ها و توان تشکیلاتی و کارشناسی خود را همچنان بر حوزه مقررات و رویه‌ها (اجرا) متمرکز کنند. چرا که به نظر می‌رسد صرف وقت و هزینه برای شناسایی و اصلاح قوانین به‌عنوان عامل اختلال در کسب‌وکار، نه منتج به دستاوردهای ملموس خواهد شد و نه تأثیرگذاری قابل انتظار بر محیط کسب‌وکار را برآورده خواهد ساخت.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۳)

رابطه نزدیک و وثیقی بین «مقررات» و «اجرا» وجود دارد؛ بدین ترتیب که هر دو مقوله مقررات و اجرا – برخلاف قوانین – در حوزه وظایف و اختیارات قوه مجریه است. بنابراین، اهمیت و اثربخشی «مقررات» در محیط کسب‌وکار، به‌نوعی تأکید بر اهمیت اجرا، رویه‌های اجرایی و عملکرد نظام اداری (بوروکراسی) محسوب می‌شود. به‌بیان دیگر، گرچه مقررات در قالب آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و... از لحاظ ساختاری و ماهوی، از گزاره‌ها و اصول و فنون حقوقی تبعیت می‌کنند، اما اساساً در ساختار اداری و بوروکراسی حاکم و به‌ویژه صلاحیت‌های اختیاری مقامات و مأموران اداری ریشه دارند. بر این مبنا، اهمیت و اثربخشی مقررات را می‌توان در راستای اهمیت اساسی «اجرا» و کلیدی بودن ویژگی‌های ضروری برای یک بوروکراسی توانمند تلقی کرد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۴)

- شناسایی و لغو احکام قانونی و مقرراتی دست‌وپاگیر، مشکل‌ساز و هزینه‌زا برای کسب‌وکارها، در وهله نخست، نیازمند اراده دولت (حکومت) است. بدین ترتیب که در مواقعی، دولتمردان و قانونگذاران ناگزیر از اتخاذ سیاست‌ها و تصویب قوانین و مقرراتی هستند که با توجه به شرایط، نه تنها تسهیل‌کننده و در راستای کاهش هزینه‌های بنگاه‌ها نیست، بلکه برعکس، در جهت درآمدزایی برای دولت، کاهش کسری بودجه، مدیریت تنگناها و مسائل ارزی ناشی از تحریم و... است. این سیاست‌ها به‌ویژه از طریق افزایش مالیات برای کسب‌وکارها اعمال می‌شوند.
- مقررات‌زدایی به معنای حذف احکام قانونی و مقرراتی مانع کسب‌وکار، مستلزم فضایی به‌دور از تنش‌های داخلی و بین‌المللی و با ثبات است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۵)

به نظر می‌رسد موظف کردن نهادهای نمایندگی‌کننده بخش خصوصی به شناسایی و اعلان قوانین و مقررات کسب‌وکار در قانون، راهکاری فاقد اثرگذاری لازم محسوب می‌شود. سوای مواردی که نهادهای دولتی با اطلاع از هزینه‌ها و الزامات مغل یک مقرر، به تصویب آن اقدام می‌کنند، نگرانی عمده این است که سپردن این وظیفه به کمیته حمایت از کسب‌وکار و شورای گفت‌وگو - به‌عنوان نهادهایی متشکل از اعضای دولتی (حاکمیتی و خصوصی) و دبیرخانه آنها در اتاق ایران مستقر است - انگیزه بخش دولتی را برای اتخاذ تدابیر و انجام اقدامات مؤثر کاهش دهد؛ در حالی که بی‌تردید، بهبود محیط کسب‌وکار از طریق مقررات‌گذاری، وظیفه ذاتی دولت است. این وظیفه باید از طریق رصد و ارزیابی اجرای قوانین موجود و شناسایی موانع قانونی و مقرراتی کسب‌وکار، تدوین لوایحی برای اصلاح قوانین مغل و تصویب قوانین تسهیل‌کننده کسب‌وکار و... به انجام برسد. بخش خصوصی نیز باید به‌عنوان کاربر اصلی قوانین مربوط به کسب‌وکار، موانع و نقصان‌ها را شناسایی کرده و به مراجع ذی‌ربط اعلان کند. کما اینکه نهادهای نمایندگی‌کننده بخش خصوصی در سال‌های اخیر تلاش کرده‌اند به‌مثابه رابطی میان فعالان اقتصادی و بنگاه‌های تولیدی با دستگاه‌های اجرایی و دیگر ارکان حاکمیت، نقش خود را ایفا کنند. در مواردی نیز مانند شناسایی و اعلان موانع و ابهامات دریافت مجوزها، بخش خصوصی کارکردی اثربخش و قابل‌قبول داشته است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۵)

یک سؤال مهم آن است که اگر نهادها و مقامات اداری بهتر و دقیق‌تر از فعالان اقتصادی، به هزینه‌زا و دردسرساز بودن برخی از احکام قانونی و مقررات واقف‌اند، بخش خصوصی چگونه می‌تواند حذف یا اصلاح چنین احکامی را پیگیری کرده و به نتیجه برساند؟

بررسی‌های صورت‌گرفته در پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد مهمترین و مؤثرترین ابزار انعکاس موانع و مسائل برخاسته از یک حکم قانونی یا مقرراتی یا کل یک قانون و مقرره به دولت، محاسبه یا ارزیابی کلی «بار مقرراتی» آن و جلب توجه نهادها و مقامات دولتی از طریق انتشار این بار مقرراتی در قالب هزینه‌های اجرای آنهاست. گرچه باید تأکید کرد که لازمه انجام چنین فرایندی، بهره‌گیری از روش‌های دقیق و پیچیده مدیریت مالی و حسابداری است که هم نیازمند بهره‌گیری از کارشناسان زبده و هم مستلزم صرف هزینه و وقت بسیار است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۶)

لغو یا اصلاح مفاد موجود در یک مقرره که به هر نحو، مخل یا دست‌وپاگیر تلقی می‌شود، مستلزم صرف هزینه و وقت بسیار است. از این رو، مقرون به صرفه‌ترین و عملی‌ترین راهکار برای مواجهه با قوانین و مقررات مخل تولید و سرمایه‌گذاری، اتخاذ تدابیر پیشگیرانه است.

از جمله مهم‌ترین این تدابیر، ورود فعالانه بخش خصوصی به بررسی و ارزیابی طرح‌ها و لوایح در دست‌رسیدگی و مقررات در دست تصویب است. برخلاف مقررات که به‌رغم وجود احکام قانونی و مقرراتی متعدد مبنی بر الزام دولت به دعوت و نظرخواهی از بخش خصوصی، چنین فرایندی به‌نحو بایسته از سوی دولت به انجام نمی‌رسد و برخی مقررات بدون اطلاع بخش خصوصی به تصویب می‌رسد، طرح‌ها و لوایح، فرایندی علنی را در تصویب طی می‌کنند و از این حیث، امکان بیشتری برای ارائه نقطه‌نظرات در رسانه‌ها و نهادهای پژوهشی و همچنین طرح نکات در کمیته‌ها و کمیسیون‌های تخصصی مجلس وجود دارد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۷)

در مرحله مجوززدایی - یعنی سطحی از مقررات‌زدایی که تاکنون انجام شده - ناهماهنگی و نبود ویژگی ستادی در نهاد مسئول مجوززدایی (وزارت امور اقتصادی و دارایی به‌عنوان نهاد متولی دبیرخانه «هیأت مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب‌وکار»)، موانع و مقاومت‌های بسیاری در دستگاه‌های اجرایی در مسیر ساماندهی مجوزهای کسب‌وکار ایجاد کرد. بدین ترتیب، قابل پیش‌بینی است با آغاز مرحله مقررات‌زدایی به‌معنای بررسی مقررات و قوانین مخل، ناهماهنگی‌ها و مقاومت‌ها بیش از گذشته شکل خواهد گرفت.

همچنین باید به این نکته توجه داشت که محور فعالیت نهادهای تشکیل‌شده برای عملیاتی‌کردن ماده (۷) «قانون اجرای سیاست‌های اصل چهارم قانون اساسی»، مجوزهای کسب‌وکار است. در صورتی که نهادهای ایجاد شده - به‌ویژه هیأت مقررات‌زدایی - به سطح قوانین و مقررات ورود کنند، اختلاف نظر راجع به هم‌پوشانی صلاحیت‌ها و وظایف با دیگر دستگاه‌های اجرایی و حاکمیتی، بیش از پیش مطرح خواهد شد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۸)

دبیرخانه‌های شورای گفت‌وگو و کمیته حمایت از کسب‌وکار به‌عنوان نهادهایی مستقر در اتاق ایران و مهم‌ترین نهادهای نمایندگی‌کننده نظرات و دیدگاه‌های بخش خصوصی در رابطه با قوانین و مقررات، برای مشارکت مؤثر در مقررات‌زدایی - به‌معنای شناسایی و حذف قوانین مخل در مرحله فعالیت بنگاه - باید چه تدابیری اتخاذ کنند؟

در روندی تدریجی و تکاملی، نهادهای ذی‌ربط در دبیرخانه‌های مذکور، تلاش کرده‌اند نظرات و مطالبات بخش خصوصی را به‌انحای مختلف، دسته‌بندی کرده و به‌صورتی روشمند در فرایند بحث و بررسی در سطوح کارگروه و کمیته قرار دهند. نتایج بررسی انجام‌شده نشان می‌دهد به‌رغم کوشش‌های صورت‌گرفته، فرایند طی‌شده در نهادهای مربوط، در مواردی منتج به نتایج مورد انتظار نشده است. توجه به مطالبات مطرح‌شده و استدلال‌های موافق و مخالف و به‌ویژه توجیهات مقامات دولتی و اقدامات پیگیرانه صورت‌گرفته در هر موضوع، نشانگر نوعی بن‌بست در حصول به نتیجه - در اینجا اجابت خواسته‌های بخش خصوصی - است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (۸)

بر اساس نکات مطرح شده، توصیه می‌شود:

نخست، نحوه کنشگری و تعامل تشکل‌های اقتصادی و نهادهای نمایندگی‌کننده بخش خصوصی و تعاونی با نهادهای حکومتی از مدل شفاهی به مدل کتبی (مدون) تبدیل شود. تجربه سال‌های گذشته نهادهای فعال در زمینه مورد بحث نشان داده اثربخشی کنشگری مدون (در قالب گزارش‌های مستند و مستدل) با طرح گلایه‌ها و شکایات به صورت شفاهی، قابل مقایسه نیست. هم‌افزایی نهادهای پژوهشی و مشاور کشور، خارج از اتاق‌ها و تشکل‌های اقتصادی و همچنین انعکاس مسائل در رسانه‌ها و به‌ویژه فضای مجازی، منوط به طرح نکات و مباحث در قالب گزارش‌های پژوهشی قابل اتکا از حیث روش‌شناسی و محتوایی است.

دوم، اتاق ایران با توجه به اهمیت قانون و سهم و نقش آنها در ایجاد اختلال در کسب‌وکار، در مرحله تدوین و تصویب قوانینی که محیط کسب‌وکار را تحت تأثیر قرار می‌دهد، به صورت فعالانه‌تر نظرات بخش خصوصی را به دولت و مجلس شورای اسلامی منعکس کند و در این مسیر، سازوکارها و ساختارهای لازم را در اتاق ایران و اتاق‌های شهرستان‌ها ایجاد کند.

سوم، اتاق ایران از فرصت داشتن کرسی در کمیسیون اقتصادی دولت و در مرحله تدوین آیین‌نامه‌های مصوب دولت، حداکثر بهره‌برداری را انجام دهد. بهره‌برداری از این فرصت، مستلزم پیگیری و حصول دو نکته پیش‌گفته است.

با سپاس از توجه حضار گرامی